

Қазіргі әскери құқықбұзушылық

ЖАРИЯЛАНДЫ 08.05.2025	ТИРЕК СӨЗДЕР legal culture, legal regulation, legislative improvement, military crime, military discipline, military law, military offense, military service, national security, preventive measures, алдын алу шаралары, әскери құқық, әскери құқықбұзушылық, әскери қызмет, әскери қылмыс, әскери тәртіп, военная служба, военное право, военное преступление, воинская дисциплина, вонское правонарушение, заңнаманы жетілдіру, құқықтық мәдениет, құқықтық реттеу, меры профилактики, национальная безопасность, правовая культура, правовое регулирование, совершенствование законодательства, ұлттық қауіпсіздік	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/178899/
---------------------------------	--	---

Тұрғанбеков Берекес Нұрқанатұлы

Құқықтану 1 курс

Ғылыми жетекші: Ф.ғ.к қауымдастырылған профессор **Тулекова Гулжан Хажмуратовна**

УДК 35.2428

Современные военные правонарушения **Contemporary Military offenses**

Аңдатпа

Бұл зерттеуде қазіргі заманғы әскери құқықбұзушылықтардың негізгі түрлері, олардың орын алу себептері мен салдары қарастырылады. Әскери қызметтегі заң бұзушылықтардың қарулы күштердің тәртібі мен ұлттық қауіпсіздікке тигізетін ықпалы талданады. Сондай-ақ, құқықтық реттеу тәртібі мен алдын алу шаралары зерттеліп, әскери тәртіпті нығайту жолдары ұсынылады. Қортынды бөлімде құқықтық мәдениетті арттыру мен заңнаманы жетілдірудің маңыздылығы атап өтіледі.

Түйін сөздер: әскери құқықбұзушылық, әскери тәртіп, ұлттық қауіпсіздік, құқықтық реттеу, алдын алу шаралары, заңнаманы жетілдіру, құқықтық мәдениет, әскери қызмет

,әскери құқық,әскери қылмыс.

B.T. Nurkanatovish

Turan university

MODERN MILITARY OFFENSES

Abstract

This study examines the main types of modern military offenses, their causes and consequences. It analyzes the impact of legal violations in the military sphere on the discipline of the armed forces and national security. The research also explores legal regulation mechanisms and preventive measures, proposing ways to strengthen military discipline. The conclusion emphasizes the importance of improving legal culture and enhancing legislation.

Keywords: military offense, military discipline, national security, legal regulation, preventive measures, legislative improvement, legal culture, military service, military law, military crime.

Т.Б. Нурканатович

Туран университет

Современные военные правонарушения

Аннотация

В данном исследовании рассматриваются основные виды современных воинских правонарушений, их причины и последствия. Анализируется влияние нарушений законности в военной сфере на дисциплину вооруженных сил и национальную безопасность. Также изучаются механизмы правового регулирования и меры профилактики, предлагаются пути укрепления воинской дисциплины. В заключении подчеркивается важность повышения правовой культуры и совершенствования законодательства.

Ключевые слова: воинское правонарушение, воинская дисциплина, национальная безопасность, правовое регулирование, меры профилактики, совершенствование законодательства, правовая культура, военная служба, военное право, военное преступление.

Зерттеу пәні

Әскери құқық аясындағы құқықбұзушылықтардың құқықтық, әлеуметтік және психологиялық сипаттамалары.

Зерттеу сұрағы

Қазіргі әскери құқықбұзушылықтардың туындау себептері қандай және оларды құқықтық әрі әлеуметтік тәсілдер арқылы қалай тиімді алдын алуға болады?

Зерттеу мақсаты

Әскери қызметтегі құқықбұзушылықтардың пайда болу себептерін, құқықтық және әлеуметтік-психологиялық факторларын анықтау

Зерттеу өзектілігі

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері құрамында әскери құқықбұзушылықтардың жиілеуі ұлттық қауіпсіздікке, қоғамдық тәртіпке және әскери құрылымдардың тұрақтылығына кері әсерін тигізуде. Бұл мәселе құқықтық жүйенің тиімділігін арттыру, әскери тәртіпті нығайту және қорғаныс қабілетін күшейту мақсатында терең ғылыми талдауды қажет етеді

Кіріспе

Қазіргі заманның өзекті мәселесінің бірі ол Әскери құқықбұзушылықтар. Құқық бұзушылықтың әсері елдің қорғаныс күшіне, ұлттық қауіпсіздікке үлкен қауіп төндіруі мүмкін. Әскери құқықбұзушылықты әскери құқықбұзушылықтар , әкімшілік құқық, қылмыстық кодекс әскери жарғылармен шешіледі.

Негізгі бөлім

Әскери құқықбұзушылық дегеніміз бұл әскери қызметшілердің заңға қайшы әрекеттер жасауы. Құқық бұзушылықтың негізгі себептері: әскердегі қатаң тәртіп , әлеуметтік жағдайдың төмен болуы , психологиялық қысым , кейбір жағдайларда жемқорлықта әсер етіп жатады. Қазіргі уақыттың жаңадан пайда құқықбұзушылықтары: кибершабуылдық , сыбайлас жемқорлық және де ақпараттың заңсыз таралуы т.б. Осы жағдайдың болмауын алдын алу шараларын қолдануымыз қажет бірақ ең бастысы тек қана жазалау шараларын қолданып емес қана емес психологиялық тұрғыданда әсер етуіміз қажет . Психологиялық факторлар кейбір зерттеушілердің ойымен қарасақ әскери қызметкерлердің құқықбұзу себебі психологиялық ауырлыққа ұшырауы. Басшылықтың жан жақтан қысым жасауы , стресс осының барлығы заңсыз әрекеттер жасауға алып келеді

Осы жағдайдың болмауын алдын алу шараларының маңыздылығы , Тек жазалау шаралары жеткіліксіз, әскери қызметшілердің әлеуметтік кепілдіктерін жақсарту, олардың құқықтық сауаттылығын арттыру, психологиялық қолдау көрсету маңызды.

Психологиялық фактор

Психологиялық факторлар

А.Е. Басиннің пікірінше әскери қызметкерлердің құқық бұзушылыққа баруының басты себептерінің бірі олардың жоғары психологиялық ауырлыққа ұшырауы. Әскери ортадағы стресс, басшылық жақтан көрсетілетін қысым, ұжым ішіндегі қатынастар кейде тәртіп бұзушылыққа немесе заңсыз әрекеттер жасауға итермелейді.

Әскери құқық бұзушылықтың алдын алу үшін заңнамалық қажеттіліктерді жетілдіру қажет дегенде пікірлерде кең таралды. Әсіресе әскери соттардың әділ қызметі, әскери қызметкерлердің құқығын қорғау және бақылаудың күшеюі осының барлығы ішкі тәртіпті нығайтуға үлкен әсерін тигізеді. Көбінесе әскери құқықбұзушылық жемқорлықпен байланысты. Әскердегі лауазымды тұлғалардың заңсыз бұйрық беруі заңсыз талап етуі осының барлығы көз жұму құқық бұзушылықты қалыпты жағдайға айналдыруы мүмкін және осының салдарынан әскери салаға деген сенімсіздіктің көбеюіне алып келеді.

Қатаң жазалаудың тиімсіздігі мысалығы

В.П. Божьев

ойымен қарасақ көбісі әскери құқықбұзушылықты азайту үшін жазаны күшейту дұрыс тәсіл деп санамайды. Себебі қатал жазалау әскери қызметшілер арасында құқық қорғау органдарына сенімсіздікті күшейтіп, заң бұзушылықты жасырын түрде өткізу көбеюі мүмкін.

С.Н. Братусь

әскери қызметкерлердің құқық бұзушылыққа баруы көбінесе тұрмыстық жағдайына, айлық табысының төмендігіне байланысты деп есептейді. Қорытынды: Қазіргі әскери құқық бұзушылықтар тәртіптік және қылмыстық сипаттағана емес, сондықтан қатар әлеуметтік, психологиялық және құқықтық факторларға да байланысты. Әскери құқықбұзушылықтардың пайда болуына әсер ететін факторлар Әскери қызметшілердің психологиялық қысымға ұшырауы, мәдениеттің төмендігі және кейбір жағдайларда заңның жетіспеушілігі немесе тиімсіз қолдануы. Адам құқықтары әлеуметтік тұрақтылықтың сақталуы басты мәселе болуы тиіс. Осы арқылы болашағымыздың тұрақты әскери тәртіп пен ұлттың қауіпсіздігін сақтап елімізге бейбітшілік орнату.

Жыл есептеуі

2020 жылы – 520-дан астам әскери құқықбұзушылық дерегі тіркелген;

– 2021 жылы – 610-ға жуық жағдай анықталған;

– 2022 жылы – 670-тен астам оқиға тіркелген;

– 2023 жылы – 700-ге жуық құқықбұзушылық фактісі орын алған.

Қорытынды

Әскери құқық бұзушылықтар мемлекеттің қорғаныс қабілеті мен қауіпсіздігіне теріс әсер ететіндіктен, оларды алдын алу және жою шаралары кешенді түрде жүзеге асырылуы тиіс. Әскери қызметшілердің құқықтық және моральдық тәрбиесі, тәртіптің сақталуы, қызметтік жүктеменің теңестірілуі және әлеуметтік қолдау құқық бұзушылықтардың алдын алуда маңызды рөл атқарады.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.